

Life-Guide™

Nasveti za življenje v Britaniji

Kazalo

Dobrodošli

- Dobrodošli v Sindikatu pekov in delavcev živilsko prehranske industrije
- Politika enakih možnosti
- Izobraževanje
- Varnost in zdravje pri delu
- Pravna pomoč
- Postanite član Sindikata pekov in delavcev živilsko prehranske industrije

Bivanje v Združenem Kraljestvu

- Pregled
- Vzpostavljanje telefonskih pogovorov
- Mobilni telefoni
- Delovni čas
- Državni prazniki
- Letni časi / Vreme
- Kje lahko najdemo pošte
- Denar / Bankirstvo
- TV licenca
- Javne knjižnice
- **Nasveti o britanski kulturi**

Stanovanje

- Pregled
- Ali lahko bivate v Združenem Kraljestvu?
- Možnosti stanovanja
- Penziji / Nočitev z zajtrkom
- Privatni najemodajalci
- Stanovanje pri delodajalcu
- Socialno stanovanje
- Nakup stanovanja
- Brezdomstvo

Delo v Združenem Kraljestvu

- Pregled
- Nacionalna številka zavarovanja
- Sistem za registracijo delavcev
- Delovna viza in Vstopna karta
- Iskanje zaposlitve
- Plus Center za zaposlovanje (Jobcentre Plus)
- Kvalifikacije
- Vaše pravice na delu
- Očetovski dopust
- Plače
- Odbitki
- Zdravje in varnost
- Pristopanje sindikatu
- Če ste bolni ali če zamudite na delo
- Nadomestilo plače za čas odsotnosti z dela zaradi bolezni
- Nadlegovanje

Izobraževanje

- Pregled
- Šolsko leto
- Šole in kolidži
- Stroški
- Pouk
- Enake možnosti
- Šolski pravilniki
- Težave v šoli
- Udeležba
- Preizkusi znanja
- Po šestnajstem letu

- Nadaljnje šolanje
- Konec obiskovanja šole
- Nadaljnje izobraževanje
- Višje izobraževanje

Zdravstvo in Nega

- Pregled
- Vpis pri zdravniku
- Rezerviranje pregleda pri vašem zdravniku
- Ko je ambulanta zaprta
- Nujna medicinska pomoč
- NHS direkt
- Lekarne
- Storitve za družine z otroki
- Zobozdravniki
- Optiki
- Cepljenja
- Spolno zdravje
- Kajenje

Promet

- Pregled
- Vozniška dovoljenja / Mednarodna vozniška dovoljenja
- MOT
- Zavarovanje
- Cestni davek
- Pravila na cestah
- Avtobusne storitve
- Vlaki
- Taksi

Zakoni v Združenem Kraljestvu

- Noži
- Mamila
- Alkohol

- Javni red in mir
- Ukrepi za nesocialno vedenje
- Zločin zaradi sovraštva
- Nasilje v družini
- Če ste obtoženi zaradi kazenskega prekrška

Osebna Varnost

- Pregled
- Požarna varnost
- Kreditne kartice
- Kraja identitete
- Mobilni telefoni
- Zavarovanje vozila

- Zavarovanje doma
- Številka za klice v sili

Seznam Storitv

Varnost in zdravje pri delu

BFAWU se lahko pohvali z uspešno kampanjo za izboljšanje varnosti in zdravja pri delu, ki jo je začel še v časih peke v kletah in prizadevanj, da bi bila astma, za katero so boleli peki, priznana kot poklicna bolezen.

Vse od zakonskega priznanja sindikalnih zaupnikov za varnost in zdravje pri delu se BFAWU zaveda pomena kvalitetnega usposabljanja na tem področju, kar se odraža v kakovosti usposobljenosti naših zaupnikov.

Prepričani smo, da lahko bistveno izboljšamo standarde varnosti in zdravja pri delu, in sicer s preventivnim partnerskim sodelovanjem med sindikalnimi zaupniki za varnost in zdravje pri delu ter delodajalci pri iskanju obojestranskih rešitev vprašanj na tem področju.

Pravna pomoč

V sodelovanju z našo mrežo pravnih služb smo pripravili ponudbo pravnih storitev za člane in njihove svojce, ki vključujejo zavarovanje za nesreče pri delu, vprašanja s področja delovnih pogojev ter nezakonitih odpovedi delovnega razmerja in brezplačno sestavljanje oporok. Ponujamo tudi znatno cenejšo pravno pomoč pri kupovanju in prodaji nepremičnin, zapuščinskih in drugih osebnih pravnih postopkih.

Postanite član Sindikata pekov in delavcev živilsko prehranske industrije

Članstvo v BFAWU ponuja vrsto ugodnosti, ki lahko članom in njihovim svojcem bistveno olajšajo življenje.

Pridružite se nam še danes in izkoristite ugodnosti, ki vam jih ponuja članstvo. Za to zadošča le en telefonski klic.

Sindikata pekov in delavcev živilsko prehranske industrije – nacionalni sindikat, ki ponuja lokalne storitve.

Za informacije o članstvu v BFAWU pokličite na tel. št. sedeža sindikata.: 01707 260150 ali 01707 259450.

Bivanje v Združenem Kraljestvu

Pregled

Ovisno od vašega družbenega okolja, morda boste videli da se na življenje v Združenem Kraljestvu lahko kar hitro navadite. V naslednjih odstavkih boste našli osnovne informacije o življenju v Združenem Kraljestvu.

Vzpostavljanje telefonskih pogovorov

Če v vašem stanovanju imate telefonski priključek lahko priključite telefonski aparat za osebno uporabo. Za to se morate najprej registrirati pri telefonskem operaterju.

V Združenem Kraljestvu cene pogovorov varirajo. Najcenejša tarifa za telefoniranje je zvečer (med 18:00 in 08:00) in med vikendom, medtem ko je tarifa za mednarodne klice najcenejša med 20:00 in 08:00. Nekateri operaterji vam lahko ponudijo posebne pogoje za mednarodne klice, za to se o tem z njimi pogovorite.

V Združenem Kraljestvu je veliko javnih telefonskih govornic in na skoraj vseh lahko najdete jasna navodila za uporabo. Klici stanejo od najmanj 40p za klice znotraj Združenega Kraljestva do £1 za mednarodne klice. Telefonske govornice ponavadi sprejemajo kovance od 10p, 20p, 50p in £1. Nekatere govornice delujejo s pomočjo telefonskih kartic, katere lahko kupite v trafikah in v poštah na katerih se nahaja zeleni simbol telefonske kartice. Nekatere telefonske govornice sprejemajo kot plačilo tudi kreditne in debitne bančne kartice.

Mobilni telefoni

Mobilni telefoni so zelo priljubljeni v Združenem Kraljestvu in za nakup so poceni, ampak uporaba je pa lahko precej draga. Ko kupujete mobilni telefon lahko izberete izmed dveh opcij za uporabo:

- **Predplačilo:** Enkrat ko kupite mobilni telefon, ga lahko uporabljate brez pogodbe. Lahko kupite in naložite v telefon vaše minute za pogovor in ga lahko uporabljate ko to potrebujete. To lahko olajša plačevanje vaših stroškov in ob koncu meseca ne boste dobili visok račun.
- **Pogodba:** Pogodbe so na voljo od 12 mesecev naprej. Če se odločite za pogodbo preverite vaše mesečno plačilo i tarife za pogovore preden jo podpišete. V tem obveznem mesečnem plačilu se nahaja tudi nekaj brezplačnih minut in SMS sporočil. Poskušajte ne preseči tega števila, kajti drugače boste imeli še dodatnih stroškov.

Če želite uporabljati vaš mobilni telefon v tujini, preverite če vaš mobilni operater to omogoča.

Zapomnite si da je prepovedano uporabljati mobilni telefon če vozite motorno vozilo.

Dragi mobilni telefoni lahko privlečejo kradljivce; pogledjte oddelek Osebna varnost za nasvet.

Delovni čas

Navadni delovni čas za banke, poslovanja, pošte in trgovine je:

- Ponedeljek-Petek: 9:00 – 17:30
- Sobota: Največ trgovin bo delovalo od 9:00 do 17:30. Kakorkoli, samo majhno število bank i pošt bo delovalo ob sobotah – večinoma v mestnih centrih in bojo zaprle okoli poldneva.
- Nedelja: Banke in pošte ob nedeljah ne delujejo, ampak nekatere trgovine v mestnih in nakupovalnih centrih bojo odprte, ponavadi od 10:00 do 16:00.

Če živite v velikih mestih boste lahko videli da je delovni čas lahko tudi drugačen.

Državni prazniki

V Angliji in Walesu obstaja 8 državnih praznikov in so znani kot 'Bank Holidays' (9 na Škotskem in 10 na Severnem Irskem), kajti banke in trgovine ne delujejo. Javni prevoz ob praznikih pogosto obratuje bolj redko. Datumi nekaterih državnih praznikov lahko varirajo, ampak tradicionalno prihajajo v naslednjih časih v letu:

Novo Leto	–	1. januar
2. januar	–	2. januar (le na Škotskem)
Dan svetega Patrika	–	17. marec (le na Severnem Irskem)
Veliki Petek	–	Marec / april
Velikonočni Ponedeljek	–	Marec / april (nobenega Bank Holidayja na Škotskem)
Prvomajski Bank Holiday	–	Prvi ponedeljek v maju
Spomladanski Bank Holiday	–	Zadnji ponedeljek v maju
Bitka na reki Boyne	–	12. julij (le na Severnem Irskem)
Poletni Bank Holiday	–	Zadnji ponedeljek v avgustu (na Škotskem: Prvi ponedeljek v avgustu)
Dan svetega Andreja	–	30. november (le na Škotskem)
Božič	–	25. december
Dan obdarovanja	–	26. december

Natančne datume državnih praznikov lahko poiščete v vaši krajevni pošti.

Letni časi / Vreme

Vreme v Združenem Kraljestvu velikokrat ni napovedljivo, o tem tukaj vsi govorijo! Na splošno, vreme v Združenem Kraljestvu sledi štiri različne sezonske spremembe. Spodaj se nahajajo sezonske značilnosti posameznih letnih časov.

Letni čas	Meseci	Značilnosti
Spomlad	Marec, april, maj	Temperatura postopoma raste, začenjajo se znaki sončnega vremena in dnevi so postopoma bolj prijetni.
Poletje	Junij, julij, avgust	To je najtoplejše obdobje v letu in Združeno Kraljestvo uživa v dolgih urah dnevne svetlobe.*
Jesen	September, oktober, november	Prehodno obdobje v katerem se temperatura postopoma znižuje in bolj pogosto dežuje.
Zima	December, januar, februar	Temperature so precej nižje, vreme je lahko snežno in ledeno in dnevna svetloba je krajša.*

*V Združenem Kraljestvu imamo sezonsko nameščanje ure. V zadnji nedelji v marcu premaknemo čas eno uro naprej in v zadnji nedelji v oktobru vrnemo čas eno uro nazaj.

Kje lahko najdemo pošte

V Združenem Kraljestvu je več kot 10000 podružnic pošte. Verjetno je boste našli v vašem najbližjem nakupovalnem območju. Pošta ponuja različne storitve:

- Pošiljanje pisem in paketov
- Prodaja poštnih znamk in drugih poštnih potrebščin
- Menjalnica
- Potno zavarovanje
- Plačevanje računov
- Pošiljanje denarja naravnost do prijateljev / sorodnikov v tujino

Pošte so ponavadi odprte od 9:00 do 17:30 od ponedeljka do petka.

Denar / Bankirstvo

Valuta

Enota za valuto v Združenem Kraljestvu je funta (£). Ena funta (£1) ima 100 penijev (p).

Banke / Kreditne zadruge

Ko pridete v Združeno Kraljestvo zaradi dela, priporoča se da v kratkem odprete račun pri banki ali kreditni zadrugi. V večjih naseljenih območjih kot so mesta in velemesta je veliko različnih bank in kreditnih zadrug. Izbira ustrezne banke ali kreditne zadruge je lahko težavna. Priporoča se da obiščete več bank ali kreditnih zadrug in se pozanimajte o računih kateri so na voljo in si potem izberete tisto kar najbolj ustreza vašim zahtevam. Vprašajte katere storitve ponujajo in kakšne so obresti.

Bančni računi

Za odpiranje računa v banki ali kreditni zadrugi boste potrebovali vaš naslov na računu za plin ali elektriko in identifikacijski dokument; potni list, voziško dovoljenje ali osebno izkaznico. Na nekaterih mestih vas lahko vprašajo tudi za dokazilo o zaposlitvi.

Odpiranje bančnega računa je lahko dolg postopek, ampak največkrat si lahko izberete osnovni bančni račun na katerega boste sprejemali vašo plačo in druga plačila.

Preden odprete račun v banki ali kreditni zadrugi lahko se naročite za sestanek s svetovalcem kateri vam lahko oznani katere informacije in dokumente potrebujejo za odpiranje vašega računa.

Čekovne knjižice

Ko odprete vaš račun lahko dobite čekovno knjižico in čekovno garancijsko kartico, s katerimi lahko plačujete svoje račune. Ko nekateri osebi napišete ček za plačevanje na njihov račun, nekaj dni potem se denar dviguje z vašega računa in se prenaša na njihov račun. Če niste sigurni kako naj pravilno izpolnite ček, vprašajte v vaši banki ali kreditni zadrugi. Veseli bojo da vam lahko pomagajo.

Za uporabljanje čekovne knjižice v trgovinah morali boste pokazati vašo čekovno garancijsko kartico. To bo omogočilo banki da limitira transakcije do zneska kateri se nahaja na čekovni garancijski kartici.

Bančne kartice

Ko čez nekaj časa vzpostavite obojestransko zaupanje v odnosu z banko ali kreditno zadrugo, lahko vam ponudijo še druge bančne kartice:

- **Gotovinska kartica:** omogoča dvig gotovine z bankomata z uporabo osebne identifikacijske številke (PIN).
- **Debitna kartica:** omogoča nakup brez izpisovanja čekov ali gotovine. Denar katerega zapravite z to kartico se ponavadi takoj odvzema z vašega računa. Zapomnite si vašo PIN številko za to kartico, kajti morali jo boste vnesti pri plačevanju.
- **Kreditna kartica:** omogoča nakup v trgovinah in pri drugih oskrbovalcih in tudi preko telefona in Interneta. Denar katerega zapravite ne bo dvignjen z vašega računa ampak boste račun dobili pozneje. Zapomnite si vašo PIN številko za to kartico, kajti mogoče jo boste morali vnesti pri plačevanju.

Preden sprejmete kreditno kartico od vaše banke ali kreditne zadruga, resno upoštevajte možnost napačne uporabe. Oddelek Osebnosti vas svetuje kako naj varno uporabljate vaše kartice.

Neposredna obremenitev

Neposredna obremenitev je storitev katera vam omogoča da plačujete vaše redne (mesečne) račune za stalne storitve, kot so vaš telefon, plin in elektrika. Ko izpolnite obrazec za neposredno obremenitev in ga vdate v vašo banko, s tem pooblašate nekoga drugega da lahko zahteva denar z vašega računa.

TV licenca

Če ste lastnik, ali ste kupili ali najeli televizor obvezni ste plačati TV licenco. Televizijsko naročnino lahko plačate ali podaljšate na spletni strani www.tvlicensing.co.uk ali na eni izmed 16.000 PayPoint izpostav po vsej Britaniji. PayPoint izpostave boste našli v časopisnih kioskih, trgovinah z živili, supermarketih in na bencinskih postajah.

Prepovedano je uporabljati televizor brez TV licence. Če nimate TV licence vas lahko obtožijo in oglobijo z 1000 funtov.

Javne knjižnice

V večini velikih mest v Združenem Kraljestvu boste našli javno knjižnico. Javne knjižnice ponujajo različne koristne storitve. V knjižnici lahko:

- Sposodite knjige, filme in glasbene CD-e
- Dobite nasvete za kariero
- Dobite nasvete o vašem lokalnem območju
- Preberete prejšnje in sedanje časopise
- Svobodno pristopite Internetu
- Udeležite se tedenskih družbenih skupin, katere vas zanimajo

Morali se boste vpisati v vašo lokalno knjižnico da dobite kartico s katero potem lahko uporabljate njihove storitve.

Bivanje v Združenem Kraljestvu – Nasveti o britanski kulturi

Vera / Religija - Združeno Kraljestvo ima, od vseh držav v Evropi, religijski najbolj raznovrstno populacijo. Skupine in posamezniki imajo popolno pravico brez zadržkov izražati svojo veroizpoved in se spodbujajo da je javno slavijo.

V Združenem Kraljestvu je prepovedano da bi vas nekdo diskriminiral zaradi vaše veroizpovedi ali religije; če nekdo to počne, to morate prijaviti.

Diskriminacija - V združenem Kraljestvu je prepovedano diskriminirati ljudi zaradi njihove barve kože, rase, narodnosti ali nacionalnega porekla, starosti, spola ali spolne orientacije. Če vas nekdo diskriminira zaradi teh razlogov, to morate prijaviti.

Če vas dobijo da diskriminirate druge ljudi lahko vas zaradi tega obtožijo.

Kajenje - V Britaniji je prepovedano kajenje v vseh zaprtih prostorih, kot so bari, restavracije, nočni klubi, trgovine, uradi, vladna poslopja, tovarne, članski klubi, kinematografi in sredstva javnega prevoza.

Kajenje je dovoljeno na prostem, doma ali v posebnih kadilskih prostorih v zaporih, domovih za ostarele in hotelih. Kajenje je prepovedano tudi na nekaterih odprtih krajih, kot so športni stadioni in železniški peroni.

Če niste prepričani, ali je kajenje na določenem kraju prepovedano, preverite, ali je opremljen z ustreznimi napisi, ali pa povprašajte pristojne za dovoljenje, preden prižgete cigareto.

Predvidena kazen za kajenje na kraju, kjer je kajenje prepovedano, je £50.

Alkohol - Na nekaterih javnih mestih v Združenem Kraljestvu je prepovedano piti alkohol. Če vas dobijo da pijete alkohol na javnem mestu, na katerem to ni dovoljeno, vam bojo alkohol odvzeli. Prekomerno pitje lahko pripelje do prekrškov proti javnem redu zaradi česa vas lahko aretirajo in obtožijo.

Zapomnite si da je prepovedano voziti vsako vozilo če ste pod vplivom alkohola ali mamil.

Pljuvanje v javnosti - Čeprav pljuvanje v javnosti ni prepovedano, veliko ljudi bo to doživelo kot žaljivo dejanje. Če potrebujete kihniti ali izpihniti nos, uporabite robec, sicer tako ne boste užalili nikogar.

Obiski in srečanja - Priporoča se da ne zamujate na sestanke in obiske. Priporoča se da na obiske v bolnišnicah in ambulantah pridete 10 minut bolj zgodaj, kajti to bo preprečilo dolgo čakanje v vrstah. Če vidite da boste zamudili na sestanek ali obisk, morali bi obvestiti to osebo vnaprej.

Obiski pri prijateljih - Če vas nekdo povabi domov na kosilo ali večerjo, primerno je da s seboj prinesete majhno darilo (rože, čokolado ali steklenico vina) ali lahko to osebo povabite na obisk v vaš dom. Ljudje v Združenem Kraljestvu bojo hoteli zvedeti nekaj o vaši deželi, zato lahko s seboj prinesete tudi nekaj fotografij ali majhnih predmetov ali spominkov katere boste pokazali prijateljem.

Pozdravljanje ljudi - V združenem Kraljestvu je primerno da rečete 'prosim' ko nekaj vprašate in 'hvala' ko nekaj dobite, ali ko je nekdo z vami prijazen. Če nekoga srečate, ga lahko pozdravite z 'pozdravljeni', če pa želite bolj formalni pozdrav se lahko rokujete. V Združenem Kraljestvu se ti dela z desno roko.

Čakanje v vrstah - Čakajte v vrsti za avtobuse, na blagajnah v trgovinah ali na drugih javnih mestih. Ljudje bojo užaljeni in si bojo mislili da ste nevljudni če ne boste čakali.

Družabne aktivnosti - Če se udeležite nekaterih družabnih aktivnosti, lažje boste spoznali ljudi in pridobili prijatelje. Lahko obiščete vaš krajevni občinski center in se pozanimajte katere družabne aktivnosti organizirajo. Za ljudi v Združenem Kraljestvu, odhod v gostinske hiše (pub-e) je običajna družabna aktivnost. Tam prodajajo brezalkoholne pijače in pogosto organizirajo posebne dogodke, katerih se lahko udeležite.

Zapomnite si, če vam je neprijetno udeležiti se nečesa na kar ste bili povabljeni, samo recite ne, nihče ne bo užaljen.

Stanovanje

Pregled

Če se selite v Združeno Kraljestvo, potem je ena izmed najbolj pomembnih reči, kje boste živeli. Če vam delodajalec ni zagotovil stanovanja, te informacije vam lahko pri tem pomagajo.

Ali lahko bivate v Združenem Kraljestvu?

Preverite vaše dovoljenje za priseljevanje, kajti vaše bivanje v Združenem Kraljestvu je mogoče prepovedano. Če se trenutno ne nahajate v Združenem Kraljestvu, poiščite najbližje diplomatsko konzularno predstavništvo. Dobili boste natančni nasvet o vaših pravicah za življenje in bivanje v Združenem Kraljestvu.

Možnosti stanovanja

Če iščete stanovanje v Združenem Kraljestvu, imate veliko možnosti, vendar so nekatere lahko drage. Morate biti previdni in si priskrbeti tisto kar si lahko privoščite.

Penzioni / Nočitev z zajtrkom

Pogosto so precej dragi in ustrezajo le za krajše obiske.

Privatni najemodajalci

Poiščite jih v:

- Lokalnih časopisih
- Oglasnih ploščah v občinskih centrih
- Lokalnih trgovinah
- Poštah
- Pri agentih za oddajanje

Privatni najemodajalci lahko zahtevajo reference, polog in plačevanje 1 mesec vnaprej.

Stanovanje pri delodajalcu

Nekateri delodajalci vam lahko priskrbijo stanovanje, vendar je pomembno da preverite za prihodnost pogoje vaše najemne pogodbe. Če ne upoštevate teh pogojev, lahko izgubite stanovanje.

Socialno stanovanje

Če si ne morete privoščiti najema ali nakupa stanovanja na odprtem trgu, mogoče ustrezate za socialno stanovanje, katerega ponujajo registrirani socialni najemodajalci. Preden zaprosite za to, preverite vaše dovoljenje za priseljevanje, kajti mogoče ne ustrezate.

Nakup stanovanja

Za nakup stanovanja poiščite nasvete v vaši banki ali pri kreditni zadrugi. Dobili boste nasvet o znesku katerega lahko dobite (hipotekarno posojilo) in o tem kako boste omenjeni denar vrnili.

Brezdomstvo

Če imate problemov z nastanitvijo pomembno je da o tem kar se da hitro obvestite vaš občinski svet. Njihova dolžnost je poskrbeti za to da ne ostanete brez doma in naredili bojo vse kar lahko da vam pomagajo. Bolj zgodaj ko začnete govoriti o tem problemu lažje in bolj hitro vam lahko pomagajo, kajti brezdomstvo se največkrat lahko prepreči.

Poiščite pomoč še preden ostanete brez doma.

Enota za stanovanjske storitve pri vašem krajevnem občinskem svetu vas lahko svetuje in vam pomaga zaradi vaših problemov s stanovanjem.

Plus Center za zaposlovanje (Jobcentre Plus)

Plus center za zaposlovanje je del Ministrstva za delo in pokojnine z nalogo pomaganja okoli zaposlitve in podpiranja delovno sposobnih ljudi. Delo v Združenem Kraljestvu je regulirano v dobi od 16 do 65 let.

Tukaj je seznam servisov Centra za zaposlovanje in napotki kje se lahko najdejo:

- **Plus Center za zaposlovanje na internetu:** Največja baza zaposlitev na svetu kjer se ponuja več kot 400 000 poslov. Spletna stran je www.jobcentreplus.gov.uk
- **Urad Plus Centra za zaposlovanje:** Tukaj lahko najdete aktualni seznam poslov v vašem kraju, lahko poiščete ponudbe za določene poklice in se lahko zmenite za pogovor s svetovalcem.
- **Linija za pomoč pri iskanju zaposlitve:** Ta linija za pomoč (Jobseeker Direct Helpline) ponuja nasvete za kariero, zaposlitev v kraju v katerem živite in za posle katere želite delati. Telefonska številka je 0845 6060234.

Kvalifikacije

Kvalifikacije katere ste imeli zunaj Združenega Kraljestva mogoče tukaj ne bodo priznane. Za primerjavo teh kvalifikacij z ustreznimi v Združenem Kraljestvu lahko kontaktirate Nacionalni akademski informacijski center za priznavanje (National Academic Recognition Information Centre). Zahtevali bodo da jim pošljete dokazilo o kvalifikacijah z angleškim prevodom. Čeprav je splošno svetovanje brezplačno, če želite posamezno ocenjevanje in pismo primerjave za vaše kvalifikacije, za to boste morali plačati.

Vaše pravice na delu

Če ste zaposleni več kot osem ur na dan in ste na istem delovnem mestu več kot mesec dni, vaš delodajalec je zakonski obvezen izdati vam pismene pogoje ali pogodbo o delu.

Pogoji in pogodba o delu so lahko napisani ne samo na enem kosu papirja, na primer na potrdilu o zaposlitvi, na opisu dela ali na sindikalnem sporazumu. Pomembno je da vsa pisma ali papirje katere ste sprejeli od delodajalca shranite na varno mesto.

Sporazum katerega sindikat sklopi z delodajalcem in kateri je po zakonu, vpliva tudi na vaše pravice in pravice delodajalca. Zagotovljene pravice so zdravje in varnost, plačilo, rasa, omejitve, in spolna diskriminacija.

Če želite delati za delodajalca manj kot 8 ur na dan in če niste dobili pogodbo o delu, vseeno imate pravice katere zagotavlja zakon Združenega Kraljestva.

Očetovski dopust

Če ste zaposleni in če vaša partnerica pričakuje otroka, ste upravičeni do dveh tednov očetovskega dopusta pod pogojem, da izkoristite oba tedna naenkrat v prvih 56 dneh po rojstvu otroka.

Do očetovskega dopusta ste upravičeni:

- Če ste pri istem delodajalcu zaposleni vsaj 41 tednov pred predvidenim rojstvom otroka.
- Če ste otrokov biološki oče ali soprog/partner bodoče matere (to velja tudi za istospolne pare).
- Če aktivno sodelujete pri vzgoji otroka.
- Če v času očetovskega dopusta skrbite za mater in novorojenca.
- Če svojega delodajalca vnaprej obvestite, da boste izkoristili pravico do očetovskega dopusta.

V času očetovskega dopusta ste upravičeni do nadomestila dohodka, če zaslužite najmanj 87 funtov na teden, kar je spodnja meja prispevkov za nacionalno zavarovanje. Če te meje ne dosegate, ne boste prejeli nadomestila, še vedno pa ste upravičeni do očetovskega dopusta, če izpolnujete ostale kriterije.

Če ste upravičeni do nadomestila dohodka, boste prejeli 117,18 funta na teden oziroma 90 odstotkov tedenskega zaslužka; odvisno od tega, kateri znesek je nižji.

15 tednov pred predvidenim datumom otrokovega rojstva morate svojega delodajalca (po možnosti pisno) obvestiti o naslednjem:

- Predvidenem datumu otrokovega rojstva
- Koliko očetovskega dopusta želite izkoristiti (en ali dva tedna)
- Datumu, ko želite nastopiti očetovski dopust (Ta datum lahko spremenite, če svojega delodajalca o spremembi obvestite vsaj 28 dni vnaprej, a očetovskega dopusta ne morete začeti koristiti pred otrokovim rojstvom.)

Plače

Vsi delavci v Združenem Kraljestvu imajo zakonsko pravico na minimalno plačo za uro dela katerega izvršijo.* Spodaj so prikazane plače za uro dela za vsako starostno skupino:

Starost	Minimalna plača za uro
16 - 17	£3.40
18 - 21	£4.60 (pripravniška plača)**
Več kot 22*	£5.52

*Vajenci mlajši od 19 let nimajo pravico na minimalno plačo.

**Če sprejemate uradno priznani trening v prvih 6 mesecev od vaše nove zaposlitve, lahko boste dobili le pripravniško plačo.

Odbitki

Delodajalcem je zakonski omogočeno da odvezemajo denar od vaše plače za plačilo: davka na dobiček, Plačaj kot zaslužiš servisa (PAYE) in Nacionalnega zavarovanja. Za vse druge odbitke, kot za pokojninski sklad, delodajalec se mora najprej zmeniti z vami.

Če mislite da ne dobivate minimalno plačo lahko pokličete linijo za pomoč DTI Nacionalnega servisa za minimalne plače (DTI National Minimum Wage) na 0845 6000 678.

Zdravje in varnost

Ne glede na to kjer in koliko časa delate v Združenem Kraljestvu, vi in vaš delodajalec imate pravice in obveznosti glede zdravja in varnosti na delu.

Izvršilni organ za zdravje in varstvo (Health and Safety Executive) je vladna organizacija katera skrbi za zaščito zdravja, varnost in dobrobit delavcev, zagotavlja spoštovanje zakona o zdravju in varnosti in ponuja nasvete in podporo.

Če vam se zgodi nesreča na delu, tudi majhna, morate jo prijaviti nadzorniku, predstavniku sindikata ali predstavniku za varnost pri delu podjetja. Prepričajte se da je vaša poškodba vpisana v knjigo nesreč.

Če zaradi nesreče pri delu ne morete delati, obiščite zdravnika in povejte da ste se poškodovali pri delu. Zahtevajte certifikat katerega boste poslali delodajalcu. Mogoče imate pravico na beneficije.

Pristopanje sindikatu

Po zakonu Združenega Kraljestva imate pravico pristopiti sindikatu ko napolnite 16 let. Če pristopite sindikatu vam bojo razložili vaše pravice pri delu in vam bojo pomagali v primeru problemov z vašim delodajalcem. Vprašajte svoje sodelavce ali so člani sindikata, katere storitve sindikat ponuja in kdor je vaš predstavnik sindikata.

Če ste bolni ali če zamudite na delo

Če ne morete priti na delo zaradi bolezni ali zaradi osebnih problemov, pokličite vašega nadzornika ali delodajalca in mu razložite zakaj se gre in povejte kdaj mislite da se boste lahko vrnili na delo.

Nadomestilo plače za čas odsotnosti z dela zaradi bolezni

Vaše pravice za nadomestilo plače za čas ko ste odsotni z dela bi morale biti določene v pogojih ali v pogodbi o delu. Če vam niso jasne zaprosite nadzornika ali predstavnika sindikata za pojasnilo.

Nadlegovanje

Za delodajalca in delavce je prepovedano diskriminirati druge delavce zaradi rase, starosti ali spola. Če mislite da z vami pri delu ravna nepošteno zapišite si kaj se je zgodilo, kje se je zgodilo in kdaj se je zgodilo in to prijavite.

To lahko storite tako da govorite s:

- Osebo višjo po položaju v podjetju v katerem delate
- Predstavnikom sindikata
- Uradom za svetovanje občanov

Izobraževanje

Pregled

Vsi otroci v Britaniji, stari od 5 do 16 let, so šoloobvezni. Udeležbo pri pouku so jim dolžni omogočiti pristojni občinski sveti (običajno poimenovani lokalne oblasti). Kot vsi ostali otroci v državi so do šolanja upravičeni tudi begunci in otroci, ki so v Britaniji zaprosili za azil.

Večina otrok v Britaniji obiskuje državne šole, nekateri tudi privatne, pri čemer stroške šolanja prevzamejo njihovi starši. Manjšemu številu otrok lokalne oblasti dovolijo tudi šolanje na domu.

Šolsko leto

V Britaniji se šolsko leto začne avgusta ali septembra in je razdeljeno na tri ali šest semestrov. Vsak semester traja od sedem do trinajst tednov. Za božič in veliko noč, bodisi marca ali aprila, vse šole za dva tedna prenehajo s poukom. Sredi vsakega semestra imajo učenci še dva do pet prostih dni.

Šolsko leto se uradno konča junija ali julija, ko vse šole za približno šest tednov zaprejo vrata.

Šole in kolidži

V Britaniji je šolanje praviloma razdeljeno na štiri posamezne stopnje:

Starost	Vrsta šole	Šolska leta
5 - 11	Osnovna šola	1 - 6
11 - 16	Srednja šola	7 - 11
16 - 18 / 19	Srednja šola, kolidž ali višja šola	12 - 13
18 / 19 in naprej	Višja šola ali univerzitetni študij	

Če se želi otrok izobraževati tudi po šestnajstem letu, se mora odločiti, ali želi ostati v svoji šoli ali pa se vpisati na kolidž.

Stroški

Čeprav je državno šolanje v Britaniji brezplačno, morajo učenci in starši vseeno prevzeti določene stroške.

Šolska oprema in knjige

V šoli mora imeti vsak učenec svoje pero, svinčnik in ravnilo. Šola mu mora zagotoviti knjige, papir in ostalo opremo, potrebno za pouk.

Šolska uniforma

Starši z nizkim dohodkom so upravičeni do finančne pomoči pri nakupu šolske uniforme.

Šolska prehrana

Vse šole v Britaniji učencem priskrbijo opoldansko malico, čeprav mnogi med njimi s seboj prinesejo lastno hrano. Šolska prehrana je brezplačna za otroke staršev z nizkimi dohodki.

Če za učenca skrbi socialna služba, ga morajo skrbniki v šolo poslati s pripravljeno malico ali z denarjem za nakup šolske malice.

Pot v šolo

Če otrok obiskuje najbližjo lokalno šolo, ki je od vašega doma oddaljena več, kot je mogoče prehoditi peš (v večini primerov dobre štiri in pol kilometre), utegnete biti upravičeni do pomoči pri nakupu avtobusnih ali železniških vozovnic.

Drugi stroški

Šola od staršev ne sme zahtevati plačila za opremo, ki jo otrok potrebuje pri pouku. Lahko pa jih zaprosi za plačilo dopolnilnih dejavnosti, kot so npr. ure učenja glasbenega inštrumenta.

Šolski izleti

Učitelji občasno organizirajo izlete izven šole, npr. obisk gradov ali muzejev. Starši niso dolžni poravnati stroškov izletov, ki so del učnega načrta in običajnega šolskega urnika. Družine z nizkimi dohodki niso dolžne prispevati plačila za prenočišče in hrano, kadar izleti trajajo več kot en dan.

Pouk

Pouk v šoli, ki jo bo v Britaniji obiskoval vaš otrok, bo verjetno bistveno drugačen od pouka, ki so ga bili vajeni doslej, in verjetno bo zajemal predmete, ki se jih pred tem niso učili.

Drugačne bodo verjetno tudi učne metode. Od vašega otroka utegnemo pričakovati, da bo aktivneje sodeloval pri pouku in ne le molče spremljal lekcije. Učitelj lahko otroke spodbuja k vprašanju in razpravi ter razred občasno razdeli na manjše skupine sodelujočih učencev.

Glavni predmeti

Otroci se v šolah učijo več različnih predmetov. Kot zahteva zakon, se morajo v vseh šolah v Angliji in Walesu učiti angleščine, matematike, naravoslovja, dizajna in tehnike, informacijske tehnologije, zgodovine, geografije, še enega jezika poleg angleščine, umetnostne, glasbene, telesne (PE) in državljanske vzgoje, v Walesu znane pod imenom PSE.

Na Škotskem in Severnem Irskem šole predavajo podobne predmete, v Walesu pa se otroci učijo tudi valižanskega jezika.

Učenci, starejši od 14 let, so pogosto deležni tudi karijerne vzgoje, da se lahko pripravijo bodisi na iskanje zaposlitve ali nadaljnje izobraževanje po šestnajstem letu.

Verska vzgoja

Kot zahteva zakon, morajo britanske šole zagotoviti tudi versko vzgojo, čeprav se vse šole tega ne držijo dobesedno. Učne ure so pogosto namenjene moralnim, ne pa verskim vprašanjem. Starši ali skrbniki smejo zahtevati, da je otrok opravičen tovrstne vzgoje.

Pomoč pri učenju angleščine

Šola naj bi otrokom zagotovila dodatno pomoč pri učenju angleščine, če je to potrebno. Pri nekaterih učnih urah jim lahko na pomoč priskoči še ena odrasla oseba, t.j. asistent pouka. Učitelji občasno organizirajo dodatni pouk tudi v času kosila.

Če vaš otrok angleščine še ne govori zadovoljivo, ga učitelji lahko prerazporedijo v razred z mlajšimi sošolci.

Dodatne dejavnosti

Šola lahko organizira dodatne izvenšolske dejavnosti, kot so različni športi ali glasbeni klubi. Sodelovanje pri tovrstnih dejavnostih bo vašemu otroku pomagalo navezati nova prijateljstva ter lažje najti zaposlitev ali se vpisati na kolidž in fakulteto.

Enake možnosti

V Britaniji morajo šole vsakemu otroku zagotoviti enake možnosti. Preprečevanje določene dejavnosti zaradi otrokovega spola, rase, veroizpovedi, spolne usmerjenosti ali invalidnosti je nezakonito. Fantje in dekleta imajo pravico do udeležbe pri enakih učnih urah in enakopravnega obravnavanja.

Šolski pravilniki

Vaš otrok bo ob prvem stiku s šolo verjetno prejel izvod šolskega pravilnika. V njem so naštetih predpisi o nošnji šolske uniforme, nakita, uporabi mobilnih telefonov in splošnem vedenju v šoli.

Težave v šoli

Če ima vaš otrok v šoli težave, mora o tem takoj nekoga obvestiti. Starši ali skrbniki se lahko dogovorijo za sestanek z učiteljem, kadar želijo.

Udeležba

Zelo pomembno je, da se otrok redno in pravočasno udeležuje pouka. Če veste, da bo vaš otrok izostal od pouka, morate o tem vnaprej obvestiti učitelja. Kadar se pouka ne more udeležiti zaradi bolezni, morate to takoj sporočiti šoli. K pouku se mora vrniti s pisnim pojasnilom staršev o razlogih za izostanek.

Kadar otrok pogosto izostaja od pouka, vas bo obiskal socialni delavec, pristojen za izobraževanje, ki bo vam in vaši družini pomagal poskrbeti, da bo otrok spet redno obiskoval pouk.

Starši otroka, ki ne obiskuje šole, morajo plačati kazen, v skrajnem primeru pa se jih lahko kaznuje z zaporno kaznijo.

Preizkusi znanja

Učenci v Angliji morajo med enajstim in štirinajstim letom starosti opraviti preizkuse znanja iz angleščine, matematike in naravoslovja.

Pri šestnajstih letih večina mladih v Angliji, Walesu in na Severnem Irskem opravlja izpite iz vseh glavnih predmetov. Ti izpiti so znani kot GCSEs in omogočajo pridobitev pomembnih kvalifikacij za zaposlitev ali nadaljnje izobraževanje.

Po omenjenih izpiti se lahko dijaki pripravljajo na nadaljnje izpite, bodisi povezane s šolskimi predmeti (stopnji AS in A2) ali drugimi znanji in kvalifikacijami.

Preizkusi znanja na Škotskem so drugačni. Večina učencev, starih 16 let, opravlja preizkuse znanja na standardni stopnji (Standard Grade) iz pet ali več predmetov, vključno z obveznimi preizkusi iz angleščine, matematike, tujega jezika, naravoslovja in družboslovnega predmeta. Zatem se lahko dijaki eno ali dve leti izobražujejo za državne kvalifikacije, bodisi v šoli ali na kolidžu. V tem primeru opravljajo izpite na različnih stopnjah, znane kot Začetna (Access), Višja (Intermediate) in Visoka (Higher).

Po šestnajstem letu

Mladi v Angliji in Walesu morajo hoditi v šolo do zadnjega junijskega petka v šolskem letu, v katerem dopolnijo 16 let. Na Škotskem lahko nekateri učenci zapustijo šolo tudi prej, kar je odvisno od njihovega rojstnega datuma.

Če želi otrok nadaljevati šolanje tudi po šestnajstem letu, se mora odločiti, ali bo ostal v svoji šoli ali pa se vpisal na kolidž.

Nadaljnje šolanje

Mnoge šole dijakom od šestnajstega do devetnajstega leta starosti ponujajo možnost nadaljevanja šolanja za eno ali dve leti. To so dijaki:

- Ki želijo izboljšati izpitne ocene
- Ki se izobražujejo za delo
- Ki se želijo vpisati na univerzo

To obdobje šolanja je znano kot šesti razred (Sixth Form).

Konec obiskovanja šole

Dijaki, ki želijo zapustiti šolo pri šestnajstih letih, si lahko poiščejo zaposlitev, se poklicno usposablajo ali pa se vpišejo na kolidž. Od otrokovega imigracijskega statusa je odvisno, do katere izmed teh možnosti je upravičen.

Pomoč pri odločitvi za najboljšo možnost jim lahko nudi šola ali pa Connexions Service.

Connexions Service

To je ime svetovalne službe, ki mladim pomaga z nasveti pri različnih vprašanjih, od šolanja, zaposlitve in usposabljanja do področij, kot so stanovanjska politika, zdravstvo in finance.

Nasvet Connexions Servicea je mladim na voljo v šolah, na kolidžih, v lokalnih občinskih uradih in na internetnem naslovu www.connexions.gov.uk

Nadaljnje izobraževanje

Nadaljnje izobraževanje je obiskovanje šole ali kolidža za mlade po šestnajstem letu.

Obiskovanje kolidža

Lokalni kolidži dijakom od šestnajstega do devetnajstega leta ponujajo različne oblike izobraževanja. Nekatere so namenjene dijakom, ki želijo izboljšati izpitne ocene ali se vpisati na univerzo, druge pa tistim, ki se želijo poklicno usposabljeti. Nekateri izmed teh tečajev so celodnevni, drugi pa dijakom omogočajo izobraževanje ob delu.

Pogoji vpisa

Za udeležbo v nadaljnjem izobraževanju mora vaš otrok izpolniti določene pogoje. Dokazati mora:

- Da ustrezno obvlada jezik
- Da ima ustrezne kvalifikacije, npr. dovolj dobre izpitne ocene
- Da lahko plača šolnino in da se med izobraževanjem lahko preživlja

Učenje angleščine

Mnogi kolidži prirejajo tečaje za ljudi, ki želijo izboljšati znanje angleščine. Nekateri so namenjeni osnovnemu učenju angleščine, drugi so zahtevnejši ali pa prilagojeni določenim vrstam zaposlitve.

Angleščine se je mogoče učiti tudi v lokalnih Centrih za izobraževanje odraslih. Ti običajno potekajo zvečer, tako da se jih lahko vi ali vaši svojci udeležujete tudi, če ste polno zaposleni.

Seznam omenjenih centrov vam lahko priskrbijo strokovni delavci ali svetovalci, svetovalci službe Connexions ali lokalna knjižnica. Če prejimate nadomestila ali imate nizek dohodek, se tečajev lahko udeležujete bodisi brezplačno ali proti plačilu cenejše šolnine.

Višje izobraževanje

Višje izobraževanje zajema študij na univerzah in kolidžih, ki podeljujejo diplome in posebne strokovne kvalifikacije.

Prijave za vpis v šolsko leto, ki se začne septembra, je potrebno poslati na univerzo do konca marca istega leta. Dijaki v Britaniji praviloma ne pošiljajo prijav neposredno na izbrano univerzo, pač pa prek organizacije po imenu UCAS. Otrokov mentor v šoli ali na kolidžu vam lahko priskrbi podrobnejše informacije in otroku pomaga pri prijavi.

Stroški

Študentje na univerzah v Angliji in Walesu večinoma sami krijejo svoje življenjske stroške in prispevajo k plačilu šolnine. Študentje na Škotskem so dolžni kriti le življenjske stroške.

Britanske univerze zaračunavajo dve vrsti šolnin – za domače in tuje študente. Slednji plačujejo bistveno višje šolnine.

Večina študentov v Britaniji lahko prek vladne posojilne sheme (Student Loans Scheme) najame posojila za kritje življenjskih stroškov. Podrobnejše informacije so na voljo na internetnem naslovu www.studentfinancedirect.co.uk ali na tel. št. 08456 077577.

Študentje začnejo posojilo odplačevati po končanem študiju in ko njihov dohodek doseže določeno raven. Vnaprej določen obrok odplačila jim vsak mesec avtomatično trgajo od plače.

Zdravstvo in Nega

Pregled

Če ste prebivalec Združenega Kraljestva, vašo zdravstveno pomoč zagotavlja Nacionalna zdravstvena dejavnost (NHS). Največ NHS-ovih servisov je brezplačno, ampak za nekatere je potrebno plačati, kot na primer participacija* (standardno plačilo za storitve v medicini), pregled očes, očala in zobozdravniške storitve.**

Če ste prejemnik državnih dajatev, lahko dobite pravico za pomoč okoli teh stroškov. Če želite zaprositi za to, morate izpisati obrazec katerega lahko dobite pri zdravniku, zobozdravniku ali v lekarni.

Prebivalci Združenega Kraljestva prispevajo v NHS sistem s plačevanjem v Nacionalni zavarovalni sklad, kar se odbija od dobička.

Če planirate živeti v Združenem Kraljestvu več kot 3 meseca, pomembno je da se vpišete pri lokalnem zdravniku in zobozdravniku v krajevni medicinski enoti. Ne čakajte za vpis pri zdravniku da zbolite vi ali vaša družina.

*Za kontracepcijske pilule se ne plačuje participacija.

**Na Škotskem so okulistični in zobozdravstveni pregledi brezplačni.

Vpis pri zdravniku

Zdravniki v Združenem Kraljestvu so ponavadi 'osebni zdravniki' in to so zdravniki kateri delajo v krajevnih ambulantah, prej kot v bolnišnicah. Potem ko najdete najbližjo ambulanto, za vpis boste mogli izpolniti registracijski obrazec. Vpisali boste informacije o vašem naslovu, sedanjih in prejšnjih boleznih in stanju in telefonsko številko za stik.

Rezerviranje pregleda pri vašem zdravniku

Ambulante so ponavadi odprte od ponedeljka do petka v rednih delovnih urah. V ambulanti, v katero se vpišete, lahko poiščete informacije o delovnem času in storitvah katere ponujajo. Najbolje bo če se naročite za pregled nekaj dni vnaprej. To lahko storite v ambulanti ali lahko pokličete njihovo telefonsko številko za rezervacije. Ambulante pogosto pustijo nekaj terminov za 'nujne preglede'. Ti termini se lahko dobijo istega dneva in so ponavadi na voljo ko se ambulanta odpre.

Vse kar se govori v ambulanti je zaupno.

Ko je ambulanta zaprta

Če nujno potrebujete osebnega zdravnika izven delovnega časa ambulante in ne morete čakati da se ambulanta odpre, lahko pokličete vašega osebnega zdravnika na telefonsko številko za storitve 'izven delovnega časa'.

Če potrebujete prevajalca za ta telefonski klic, enostavno povejte kateri jezik želite govoriti ko se zveza vzpostavi.

Nujna medicinska pomoč

Telefonska številka v Združenem Kraljestvu za medicinsko pomoč, policijo in gasilce je 999. Če ste vi ali vaša družina resno bolni in potrebujete nujno medicinsko pomoč, pokličite to številko in zahtevajte medicinsko pomoč. Vprašali vas bodo v čem je problem in sporočili boste svoj naslov. Klic je brezplačen.

NHS direkt

Če niste sigurni kje lahko poiščete medicinsko storitev, če potrebujete nasvet zaradi manjše poškodbe ali zaradi zdravstvenih storitev na splošno, pokličite telefonom NHS direkt. Številka je 0845 4647.*

Ko se zveza vzpostavi, povejte kateri jezik želite govoriti in dobili boste prevajalca, če ga potrebujete. Ta telefonski servis je na voljo 24 ur na dan, 7 dni na teden. Osebe so medicinske sestre in profesionalni svetovalci kateri vam bodo dali zaupni nasvet.

Lahko tudi obiščete NHS direkt spletno stran www.nhsdirect.nhs.uk in poiščete nasvet zaradi bolezni, operacij, testiranja, zdravljenja in splošnih zdravstvenih problemov.*

*Na Škotskem obstaja 24-urna služba za zdravstvene informacije in svetovanje, imenovana NHS 24. Pokličete lahko na št.: 08454 242424 ali obiščete spletno stran www.nhs24.com

Lekarne

Lekarna je v Združenem Kraljestvu znana kot 'pharmacy'. Tukaj lahko dobite zdravila katera je na receptu predpisal vaš zdravnik. Lekarne prodajajo tudi številne pripravke in zdravila za manjše bolezni katere lahko kupite brez zdravniškega recepta.

Mogoče ste seznanjeni kaj v vaši deželi pomeni simbol rdečega ali zelenega križa, lekarne v Združenem Kraljestvu ponujajo podobne storitve. Ljudje kateri delajo v lekarnah vam lahko dajo nasvet o zdravljenju in vam lahko pomagajo da najdete informacije o številnih medicinskih storitvah katere so na voljo.

Storitve za družine z otroki

Če imate otroka mlajšega kot 5 let, imate pravico na brezplačno storitev medicinskih obiskov. Osebe za medicinske obiske so kvalificirane medicinske sestre katere so še dodatno izurjene. Lahko vam priskrbijo naslednje informacije:

- Cepljenje otrok
- Zdrava prehrana
- Rast in razvoj otrok
- Predšolstvo
- Grupe za igro
- Izobraževanje
- Stanovanje

Zobozdravniki

Zobozdravniki v Združenem Kraljestvu obravnavajo NHS paciente, kateri se zdravijo brezplačno*, in tudi privatne paciente, kateri storitve plačujejo. Na vpis pri lokalnem zobozdravniku se čaka precej časa in to je trenutno velik problem v Združenem Kraljestvu. Priporoča se obisk pri zobozdravniku vsakih 6 mesecev.

*Tudi pacienti javnega zdravstva morajo za pregled plačati manjšo vsoto. Zobozdravstveni pregledi na Škotskem pa so brezplačni.

Optiki

Pri optiku lahko preverite vaš vid in lahko dobite recept za očala ali kontaktne leče.* Mogoče lahko dobite

pomoč za plačevanje stroškov pri optiku. Več informacij poiščite pri optiku.

*Na Škotskem so okulistični pregledi brezplačni.

Cepjenja

Otroki in dojenčki v Združenem Kraljestvu imajo pravico na brezplačno cepljenje proti nevarnih boleznim kot so ošpice, mumps in tuberkuloza. Ta cepljenja se izvajajo s pomočjo injekcij in pomagajo da se telo bori z nalezljivimi boleznimi. Za več informacij vprašajte osebje za medicinske obiske v vaši ambulanti.

Spolno zdravje

Ko imate spolne odnose, pomembno je da uporabljate kontracepcijo. Kondomi omogočajo zaščito od spolno prenosljivih boleznim in infekcij in tudi preprečujejo nehoteno nosečnost. Kondome lahko brezplačno dobite v skoraj vseh ambulantah, klinikah za planiranje družin in pri medicinskih obiskovalcev. Lahko jih tudi kupite v številnih trgovinah in lekarnah.

Če želite zaupno govoriti o vaših zadevah lahko se naročite pri vašem osebnem zdravniku, kliniki za spolne bolezni, ali lahko pokličete NHS direkt na 0845 4547*.

V vaši ambulanti ali v kliniki za spolne bolezni lahko dobite tudi kontracepcijo v nuji. To se včasih nanaša na 'pilulo naslednjega jutra'. Ona lahko prepreči le nosečnost; ne varuje pa od spolno prenosljivih boleznim in infekcij. Če sumite da imate spolno prenosljivo bolezen ali infekcijo, preverite to takoj. Lahko se naročite za pregled v vaši kliniki za spolne bolezni, včasih znano kot genitalno - urološka klinika. Ta storitev je brezplačna in zaupna in tam lahko dobite koristen nasvet.

*Na Škotskem lahko NHS 24 pokličete na št.: 08454 242424.

Kajenje

Kajenje povzroča veliko zdravstvenih težav. Veliko ljudi ni popolnoma seznanjeno kako je kajenje močno škodljivo. Če začnete kaditi bolj verjetno je da boste trpeli zaradi manjših boleznim in tvegali boste da resno zbolite.

NHS ponuja pomoč in nasvete za prenehanje kajenja. Za več informacij, vprašajte v vaši ambulanti.

Promet

Pregled

Naslednje informacije vsebujejo širši pregled prometnega sistema v Združenem Kraljestvu in poudarjajo osnovna navodila za uporabo prevoznih sredstev na javnih cestah.

Prepovedano je izpeljati motorno vozilo na cesto brez ustrezne dokumentacije. To vsebuje tekoče vozniško dovoljenje, MOT certifikat, nalepko za plačan davek in zavarovanje vozila, kot je spodaj opisano.

Za upravljanje motornega vozila v Združenem Kraljestvu morate biti stari najmanj.

Tip vozila	Minimalna starost
Avtomobili in motorna kola	17 let
Vozila srednje velikosti	18 let
Veliki tovornjaki in avtobusi	21 let

Vozniška dovoljenja / Mednarodna vozniška dovoljenja

Če prihajate iz države Evropske skupnosti lahko uporabljate:

- Navadno vozniško dovoljenje: za vožnjo v Združenem Kraljestvu do največ 3 leta od časa ko ste postali prebivalec.
- Profesionalno vozniško dovoljenje*: za vožnjo v Združenem Kraljestvu do največ 5 let od časa ko ste postali prebivalec.

Ko se ta čas izteče, morate narediti britansko vozniško dovoljenje.

*Če imate profesionalno vozniško dovoljenje in se učite voziti v Združenem Kraljestvu morate:

- Biti nadzorovani od osebe katera je več kot 21 let stara in ima britansko vozniško dovoljenje vsaj 3 leta.
- Iztakniti plošče z rdečim 'L' sprednjem in zadnjem koncu vozila, medtem ko vozite. To bo omogočilo da se drugi vozniki zavedajo da se učite voziti.
- Ne voziti po avtocestah.
- Ne vleči katerekoli prikolice za svojim vozilom.

Če policist to zahteva, mu morate pokazati vozniško dovoljenje in dokumentacijo vozila. Če to takoj ni mogoče, dokumentacijo lahko prinesete v policijsko postajo v sedmih dneh od časa kadar je to bilo zahtevano. Če to ne naredite, je to prekršek.

MOT

Če je vaše vozilo staro več kot 3 leta, mora biti testirano zaradi MOT certifikata. Če ga vaše vozilo nima, potem je vožnja po cestah prepovedana. Ko kupujete avtomobil, preverite MOT certifikat. MOT certifikat morate obnoviti vsakih 12 mesecev.

Kako dobiti MOT certifikat

Odpeljite vozilo do krajevnega servisa kateri ponuja MOT testiranje. Tam bojo testirali ali vozilo je ustrezno za vožnjo.

Zavarovanje

V Združenem Kraljestvu je prepovedano voziti, voziti se v ali celo pustiti motorno vozilo na cesti brez zavarovanja.

Ko zaprosite za zavarovanje vozila prepričajte se da so vsi podatki katere dajete pravilni, kajti drugače bo zavarovanje neveljavno. Če namenoma dajete napačne podatke za zavarovanje vozila in zahtevate odškodnino, je to prekršek.

Pri nekaterih zavarovalnicah lahko dobite popust če v določenem številu let niste imeli prometnih nesreč. Zavarovalnica za to lahko upošteva tudi dokazilo iz drugih držav, če je ustrezní dokument preveden v angleščino.

Cestni davek

Vsako vozilo katero se uporablja ali je dovoljeno da stoji na javni cesti mora imeti nalepko za plačan davek (Tax Disc) na vetrobranu.

Kako dobiti nalepko za plačan davek

Za to boste morali izpolniti obrazec katerega lahko dobite v krajevni pošti. Morali boste pokazati:

- Certifikat zavarovanja vozila
- MOT certifikat vozila

Prepovedano je uporabljati nalepko za plačan davek registrirano za drugo vozilo.

Pravila na cestah

Tukaj je nekaj osnovnih pravil za obnašanje na cestah. Zapomnite si jih:

- Vaše vozilo mora biti primerno za varno vožnjo po cesti in mora imeti veljavni MOT certifikat.
- Vozite po levi strani ceste.
- Vaše vozilo mora imeti veljavno nalepko za plačan davek (Tax Disc).
- Obvezni ste pripasati se z varnostnim pasom.
- Prepričajte se da so tudi vsi potniki pripasani.
- Otroci, manjši od 135cm ali mlajši od 12 let (katerikoli pogoj najprej izpolnijo) morajo sedeti v ustreznem otroškem sedežu.
- Prepričajte se da ste sposobni za vožnjo; vožnja pod vplivom alkohola ali mamil je prepovedana.
- V Združenem Kraljestvu omejitve hitrosti so izražene v miljah na uro (MPH). Prepričajte se da odčitavate pravilno hitrost na vašem števcu.
- Nacionalna omejitev hitrosti v Združenem Kraljestvu je 60mph na dvopasovnih cestah in 70mph na štiripasovnih cestah.
- Obstaja pa še veliko drugih omejitev hitrosti. Prepričajte se da se jih zavedate, medtem ko vozite.
- Prepovedano je voziti in hkrati uporabljati mobilni telefon.
- Vozniki in potniki na motornih kolesih so zakonsko obvezni nositi zaščitne čelade.
- Če ste udeleženec prometne nesreče se morate ustaviti, če pa je kdor poškodovan ali če je prišlo do materialne škode, morate obvestiti policijo.

Avtobusne storitve

V Združenem Kraljestvu obstaja veliko avtobusnih podjetij in vsa določajo svojo voznino. Zmeraj lahko plačate voznino pri šoferju v času potovanja. Avtobusna podjetja včasih prodajajo posebne vozovnice za več kot eno vožnjo. Če se planirate pogosto voziti z avtobusom, mogoče bo ceneje če kupite potno (mesečno) kartico.

Vozovnice enega avtobusnega podjetja ne veljajo za druga podjetja razen če ni sklenjen posebni sporazum med podjetji; obvestilo o tem lahko najdete na voznem redu vašega krajevnega avtobusnega podjetja.

Ko vstopate v avtobus koristno je če imate pripravljen točni znesek za voznino, kajti šofer včasih ne bo imel dovolj drobiža, kar lahko ovira storitev.

Vlaki

Železnico v Združenem Kraljestvu obratuje veliko privatnih podjetij. Vozovnico za potovanje lahko kupite v postaji, telefonom ali Internetom. Te vozovnice veljajo za vlake vseh podjetij (razen za vozovnice s posebno ponudbo) za vaše potovanje.

Če planirate pot v London, najbolje bo če potujete v urah v katerih ni gneče. V času najhujše obremenitve (do 10 in med 17 - 19) cene vozovnic so lahko drage. Priporoča se tudi rezervacija vozovnic vnaprej.

Za vozni red, rezervacije vozovnic ali za druge informacije obiščite na Internetu www.nationalrail.com ali pokličite telefonom Nacionalno železniško info službo na 08457 484950.

Taksi

V velikih mestih je veliko razredov taksijev, lahko pa tudi pokličete krajevni privatni taksi in se zmenite za mesto s katerega vas bo pobral, ali pa lahko rezervirate vožnjo. Taksiji imajo ponavadi za vsaki vožnjo standardno nastavljeno plačilo na taksimetru. Če taksi rezervirate, se pogosto lahko zmenite za ceno brez uporabe taksimetra.

Prepričajte se da se vozite v taksiju z licenco. Taksist z licenco mora, po zakonu, imeti iztahnjeno osebno izkaznico (z novo fotografijo) v vozilu.

Prosimo, pijte z občutkom in uživajte!

Zapomnite si:

- Če ste pijani in neredni na javnem mestu, je to žalitev. Lahko vas aretirajo in oglobijo.
- Če ste obsojeni trikrat v letu zaradi pijanstva, vam lahko prepovejo nakup alkohola na tri leta.

Če imate problem z alkoholom, obstajajo mesta kjer vam lahko pomagajo. Če govorite s svojim zdravnikom, vam lahko da napotke kako naprej. Številka Nacionalne zaupne linije za pomoč pri alkoholizmu je 0845 769 7555. Tukaj lahko dobite pomoč in nasvete za ravnanje z alkoholizmom.

Javni red in mir

Policija v Združenem Kraljestvu ima pravico aretirati tiste kateri se obnašajo agresivno, neredno ali žaljivo. Če vas dobijo da rabite silo ali zastraševanje v stiku z drugimi osebami, ne glede na to če se nahajate v skupini ali ste sami, boste kaznovani.

Kazniva dejanja proti javnega reda in miru:

- Hrup
- Nasilje
- Pijanstvo in nerednost
- Kriminalna dejanja
- Oviranje policije
- Posedovanje orožja za napad

Ukrepi za nesocialno vedenje

Če vas dobijo da se obnašate na nesocialni način, lahko se proti vam sprožijo ukrepi za nesocialno vedenje. Ukrepi za nesocialno vedenje se lahko sprožijo proti osebe stare več kot 10 let. Vedenje katero povzroča ali verjetno povzroča nadlego, preplah ali nevarnost za druge ljudi v skupnosti se gleda kot nesocialno vedenje.

To vključuje:

- Žaljivo in zastraševalno govorjenje
- Hrup
- Metanje smeti
- Pijanstvo na javnem mestu
- Trgovina z mamili
- Kajenje ali vožnja v prepovedanih letih starosti
- Brezobzirna, divja vožnja
- Prostitucija
- Spodbujanje prostitucije
- Grafiti in drugo divjaštvo
- Prosjačenje
- Napad
- Kraja vozila
- Rasna žalitev

Zločin zaradi sovraštva

Zločin zaradi sovraštva je resen prekršek zagrešen proti osebe ali lastnine zaradi sovraštva do spola, rase, religije, barve kože, narodnosti, telesne nezmožljivosti ali spolne orientacije te osebe.

Osebe katere zagrešijo zločin zaradi sovraštva so lahko obtožene na sodišču in jim lahko sledi naslednje:

- Zaporska kazen
- Razlastitev
- Globa
- Ukrep za nesocialno vedenje

Če ste žrtev zločina zaradi sovraštva – prijavite to. Organi oblasti kot so policija, šole in krajevni organi imajo dolžnost da vas zaščitijo in vam pomagajo.

Nasilje v družini

Vsaki incident nasilnega obnašanja v družini ali med sorodniki se šteje kot nasilje v družini. Če vas nekdo blizek mentalno ali fizično nadleguje, takoj to prijavite. O tem lahko zaupno govorite z zdravnikom, policijo ali medicinskim obiskovalcem. Vsi oni vam lahko pomagajo in vas zaščitijo.

V nuji, pokličite 999 in zahtevajte policijo. Policija in sodstvo zelo resno obravnavajo nasilje v družini.

Nacionalna linija za pomoč pri nasilju v družini vam lahko v zaupanju pomaga in da nasvet glede nasilja v družini. Telefonska številka je 0808 2000 247.

Če ste obtoženi zaradi kazenskega prekrška

Če ste zagrešili kazenski prekršek prijavite se na policijo. Če želite, lahko poiščete odvetnika kateri bo z vami prišel v policijsko postajo.

Če vas aretirajo zaradi prekrška, zapomnite si:

- Bodite mirni.
- Če vas vprašajo, povejte natančno vaše ime in naslov.
- Ne obnašajte se agresivno.
- Ne poskušajte podkupiti policista kateri vas hoče aretirati.
- Ne podpišite nobene izjave dokler ne dobite nasvet odvetnika. V policijski postaji vedno lahko pokličete odvetnika.

Če vas aretirajo ali privedejo zaradi zasliševanja, imate pravico na 1 brezplačni telefonsko klic. Ponudili vam bojo tudi brezplačni pravni nasvet i vam bojo razložili vaše pravice.

Osebnostna Varnost

Pregled

Britanija je razmeroma varna država, a je kljub temu priporočljivo, da poskrbite tako za osebno varnost kot varnost svoje lastnine.

Požarna varnost

Z vrsto preventivnih ukrepov lahko preprečite izbruh požara v svojem domu ali vsaj ublažite njegove posledice. Na primer:

- Namestitev požarnih alarmov: Redno preizkusite njihove baterije.
- Načrt evakuacije v primeru požara in ukrepov v nujnem primeru: Naj vsi člani vaše družine vedo, kako morajo ravnati v primeru požara.
- Previdno ravnanje z grelci, svečami in cigaretami.
- Minimalna nevarnost električnih požarov: Pazite, da adapterjev ne preobremenite s prevelikim številom vtičnic in da so električne naprave, ki naj jih pregleda kvalificiran električar, izključene, kadar jih ne uporabljate.
- Stanovanjsko zavarovanje: Obstajajo različne vrste zavarovanj. Izberite takšno, ki vam najbolj ustreza.

Če živite v najemniškem stanovanju ali hiši, preverite, ali ustreza varnostnim standardom. O slednjih se lahko poučite pri lokalnem občinskem svetu.

Kreditne kartice

Kreditne kartice uporabljajte previdno in bodite pri tem pozorni na naslednje:

- Pozanimajte se o vseh stroških njihove uporabe.
- Če računov za uporabo kreditnih kartic ne plačujete redno, lahko zapadete v dolgove.
- Izogibajte se uporabi kreditnih kartic za dvigovanje gotovine, saj boste vsak dan odplačevali obresti, dokler ne odplačate celotne vsote.
- S trajnikom vsak mesec odplačajte vsaj minimalno vsoto, a če je le mogoče, odplačujte več.
- Bodite previdni pri uporabi 'trgovskih kartic', ki jih izdajajo trgovine. Obvezno preverite, kakšen APR* zaračunavajo. Trgovci vas bodo pogosto skušali prepričati v uporabo takšnih kartic, da bi lahko bili deležni njihove posebne ponudbe.

*APR = Annual Percentage Rate of charge (Letna obrestna stopnja)

Kraja identitete

Kraja identitete je v Britaniji vse bolj pogosta. Tatovi vaših osebnih in bančnih podatkov lahko nezakonito zaprosijo za izdajo kreditnih kartic ali nakupujejo z vašim denarjem. Pri uporabi bankomatov in izpolnjevanju obrazcev na internetu bodite zato še posebej previdni.

Bankomati

Da bi tatovom preprečili uporabo vaših podatkov ter krajo ali uporabo vaše kartice, si, kadar uporabljate bankomate, zapomnite naslednje:

- Takoj obvestite banko, če izgubite kartico ali če domnevate, da vam je bila ukradena. Banka lahko kartico nemudoma blokira in prepreči njeno uporabo. Nekatere banke vam lahko zaračunajo kazen, če jih o izgubi ali kraji ne obvestite pravočasno.
- Skrbno zavarujte svojo PIN kodo in jo vtipkavajte diskretno.
- Preverite, kdo je v vaši bližini, kadar uporabljate bankomat.

Varnost na internetu

Pri posredovanju svojih osebnih podatkov prek interneta bodite zelo previdni:

- Nakupujte le na zanesljivih spletnih straneh in skrbno preberite njihove pogoje poslovanja, kjer je praviloma navedeno, v kakšne namene bodo uporabljeni vaši podatki.
- Poiščite ikono ključavnice v spodnjem delu okna vašega brskalnika, kar je znak, da je spletna stran varna. Naslov takšne strani se mora začeti z 'https:'.
- Svojih bančnih podatkov nikoli ne pošiljajte po elektronski pošti.

Ne pozabite:

Vedno varno shranite račune in bančne podatke. Ko jih ne potrebujete več, jih razrežite, raztrgajte ali varno zažgite. Tako boste preprečili tatovom, da bi med smetmi našli vaše podatke.

Mobilni telefoni

Dragi mobilni telefoni so vaba za tatove. Pred takšno krajo se lahko zavarujete na več načinov:

- Telefon nosite na varnem. Uporabljajte ga le, kadar je nujno.
- Ponoči ga ne uporabljajte na javnem kraju, saj boste tako zlahka privabili tatove.
- Ne nosite ga obešenega okrog vratu ali pasu.
- Kadar ga uporabljate na javnem kraju, bodite pozorni na ljudi v bližini.
- Telefona nikoli ne odložite na kraju, kjer ga je lahko ukrasti.
- Zapišite si vrsto in model ter identifikacijsko številko svojega telefona. Ta je navedena pod baterijo, lahko pa jo izveste tudi, če s svojega telefona zavrtite *#06#. Če vam ga ukradejo, lahko te podatke posredujete svojemu operaterju, ki lahko takoj prepreči njegovo uporabo.
- Telefon lahko zavarujete za primer poškodbe, izgube ali kraje. Skrbno preverite vse pogoje zavarovalne police.

Ne pozabite:

Če vam telefon ukradejo, MORATE krajo obvezno prijaviti policiji.

Zavarovanje vozila

Z vrsto preventivnih ukrepov lahko zavarujete svoje vozilo, kadar ga ne uporabljate.

Zavarovanje avtomobila

- Vedno zaklenite vrata in okna avtomobila.
- Vse predmete, ki bi lahko pritegnili pozornost tatov, npr. CD predvajalnik, torbico ali jakno, shranite na varnem.
- Avtomobilskih dokumentov ne shranjujte v vozilu, pač pa doma na varnem mestu.

Zavarovanje kolesa

- Svoje kolo vedno zaklenite z verigo in ključavnico ali posebno kolesarsko ključavnico.
- Vse predmete, ki jih je mogoče odstraniti, npr. čelado, vzemite s seboj.
- Zapišite si model in tip svojega kolesa. Z UV flomastrom na kolo napišite svojo poštno številko. Takšni flomastri niso dragi, kupite pa jih lahko v večini trgovin s tehnično opremo.
- Na policiji lahko dobite 'Obrazec za prijavo kolesa'. Ko ga boste izpolnili, bodo vaše ime in kolo vnesli v nacionalno datoteko. Če bo vaše kolo ukradeno, bodo lahko takoj ugotovili, kdo je lastnik.

Zavarovanje doma

Da bi zavarovali svoj dom, je najpomembneje, da ga lahko ustrezno zaklenete. Preverite, da je vsa okna in vrata mogoče varno zakleniti. Če živite v najemniškem stanovanju ali hiši, je lastnik po zakonu dolžan zagotoviti varnost vašega doma. Še nekaj preventivnih ukrepov:

- Zavarovanje proti kraji. O ustrezni zaščiti svojega doma se pogovorite z zavarovalnico. To sicer ni poceni, a v primeru kraje izredno koristno. Skrbno preberite pogoje zavarovalne police.
- Če za več dni odhajate z doma, sosede ali prijatelje prosite, naj popazijo nanj.
- Namestite protivlomni alarm.
- Če na predmete, kot sta npr. televizijski sprejemnik ali stereo, z UV flomastrom napišete svojo pošto številko, jih bo policija v primeru kraje lažje izsledila.
- Tudi če od doma odidete le za nekaj trenutkov, obvezno zaklenite vrata.

Številka za klice v sili

Za klic v sili lahko z navadnega ali mobilnega telefona brezplačno pokličete dve številki, ki vas bosta povezali z dežurnimi službami za nujne primere, policijo, reševalci in gasilci. Ko boste poklicali eno izmed teh števil, boste morali odgovoriti na naslednja vprašanja: kakšno pomoč potrebujete, kako vam je ime, kaj se je zgodilo in s katere telefonske številke kličete. Ob takšnem klicu lahko prosite za prevajalsko pomoč.

Klic na št. 999

To je britanska državna številka za klice v sili. Uporabite jo le v res nujnih primerih, npr.:

- Kadar je ogroženo življenje.
- Kadar je nekdo hudo ranjen.
- Ko domnevate, da gre za hudo kaznivo dejanje.

Klica na št. 112

To je enotna številka Evropske unije za klice v sili. Tudi to uporabite le v res nujnih primerih.

Na št. 112 lahko kličete po vsej Evropski uniji in takoj vas bodo povezali z dežurnimi službami v tej državi.

Ne pozabite:

Vsi klici na številki 999 in 112 so avtomatično posneti in z lažnimi klici na ti številki kršite zakon.

Kontakt

Naslov

Telefonska številka

Kontakt	Naslov	Telefonska številka

